

मागमा आधारित लिफ्ट सिंचाई कार्यक्रम सञ्चालन कार्यविधि, २०७६

प्रस्तावना: मुलुकका सम्पूर्ण कृषि योग्य भूमिमा कृषि उत्पादकत्वमा योगदान पुग्ने गरी वर्षे भरी दिगो एवम् भरपर्दो सिंचाइ सुविधा पुऱ्याउन आवश्यक रहेको छ । दिगो विकासका मुख्य १७ लक्ष्य मध्ये २०३० सम्म शून्य भोकमरी र गरिवीको अन्त्य गर्ने महत्वपूर्ण लक्ष्य लिएको छ । सतह सिंचाइबाट सम्भव नभएका खोला/नदी किनारका खेती योग्य जमिनमा सिंचाइको अभाव रहेकोले वर्षेभरी दिगो एवम् भरपर्दो सिंचाइ सुविधा पुऱ्याउन सिंचाइमा जलविद्युत, सौर्य उर्जा वा अन्य नविकरणीय उर्जा प्रयोग गरी थोरै पानीले धेरै उत्पादन हुने नविन सिंचाइ प्रविधिको उपयोगबाट ४ हेक्टर देखि १० हेक्टर सम्मका साना टारहरुमा सिंचाइ सुविधा पुऱ्याएर खाद्य सुरक्षा तथा गरिवी निवारणमा टेवा पुग्ने छ । यस अवधारणामा आधारित भएर आ.व. २०७६।७७ को स्वीकृत वार्षिक कार्यक्रममा मागमा आधारित लिफ्ट सिंचाइ कार्यक्रम कार्यान्वयनको गर्नको लागि प्रदेश सरकार, प्रदेश नं. तीन, भूमि व्यवस्था, कृषि तथा सहकारी मन्त्रालयबाट यो कार्यविधि स्वीकृत गरी लागू गरिएको छ ।

परिच्छेद-१
प्रारम्भिक

१. संक्षिप्त नाम र प्रारम्भ: (१) यस कार्यविधिको नाम “मागमा आधारित लिफ्ट सिंचाइ कार्यक्रम सञ्चालन कार्यविधि, २०७६” रहेको छ ।

(२) यो कार्यविधि स्वीकृत भएको मितिबाट प्रारम्भ हुनेछ ।

२. परिभाषा: विषय वा प्रसङ्गले अर्को अर्थ नलागेमा, यस कार्यविधिमा,-
- (क) “उपभोक्ता” भन्नाले योजनाबाट प्रत्यक्ष लाभान्वित हुने व्यक्तिलाई सम्झनु पर्छ ।
 - (ख) “उपभोक्ता समिति” भन्नाले सहकारी, समूह, लाभग्राहीद्वारा योजना क्षेत्रमा वा कार्यको सञ्चालनका लागि गठित समूह/समिति सम्झनु पर्छ ।
 - (ग) “कार्यालय” भन्नाले कृषि ज्ञान केन्द्र सम्झनु पर्छ ।
 - (घ) “निर्देशनालय” भन्नाले कृषि विकास निर्देशनालय सम्झनु पर्छ ।
 - (ङ) “निर्माण कार्य” भन्नाले योजना वा प्रणालीको सञ्चालन अन्तर्गत गरिने कार्यलाई सम्झनु पर्छ ।
 - (च) “मन्त्रालय” भन्नाले प्रदेश नं. ३ को भूमि व्यवस्था, कृषि तथा सहकारी मन्त्रालय सम्झनु पर्छ ।
 - (छ) “योजना” भन्नाले लिफ्ट सिंचाइ योजनालाई सम्झनु पर्छ ।
 - (ज) “स्थानीय तह” भन्नाले गाँउपालिका, नगरपालिका, उपमहानगरपालिका, महानगरपालिकालाई सम्झनु पर्छ ।

३. उद्देश्य: यस कार्यविधिको उद्देश्य देहाय बमोजीमको हुनेछ:-

२५.

[Signature]

[Signature]

[Signature]

[Signature]

मा. दावा दोर्जे लामा
मन्त्री

- (क) आवश्यक सिंचाईका पूर्वाधार संरचनाहरू निर्माण गरी कृषि योग्य जमिन मा तरकारी, फलफूल खाद्यान्न वालीमा सिंचाई सुविधा उपलब्ध गराएर कृषि उत्पादन तथा उत्पादकत्वमा वृद्धि गर्ने,
(ख) सिंचित क्षेत्रफल विस्तार गर्ने ।

४. कार्यक्रम लागू हुने क्षेत्र: यो कार्यक्रम प्रदेश नं. ३ अन्तर्गतका १३ जिल्लाहरूमा माग तथा आवश्यकताका आधारमा सञ्चालन गरिने छ ।

परिच्छेद-२

कार्यक्रम सञ्चालन प्रक्रिया

५. प्रस्ताव आह्वान : (१) निर्देशनालयले अनुसूची -१ बमोजिम राष्ट्रिय पत्रिका ३० दिनको म्याद दिई सूचना प्रकाशन गरी प्रस्ताव आह्वान गर्नेछ ।

(२) प्रस्ताव पेश गर्न इच्छुक उपभोक्ता समितिहरूले अनुसूची -२ अनुसारको निवेदन पेश गर्नु पर्नेछ ।

६. सम्भाव्यता अध्ययन: (१) योजनाको सम्भाव्यता अध्ययन तथा लागत अनुमानको तयार निर्देशनालयले परामर्श सेवा लिई तयार गर्नेछ ।

(२) विस्तृत सम्भाव्यता अध्ययन प्रतिवेदनमा योजनाको आर्थिक, सामाजिक, प्राविधिक प्रतिवेदन संलग्न अनुसूची -३ को ढाँचा बमोजिम हुनेछ ।

(३) प्रतिवेदनमा योजनाको कुल लागत, कार्यान्वयन योजना तथा योजनामा उपभोक्ताहरूले व्यहोर्नु पर्ने रकम स्पष्ट रूपले उल्लेख गर्नुपर्नेछ ।

(४) उपभोक्ता समिति/कृषक समूह/सहकारी/निजी कम्पनीले पेश गरेको निवेदनको आधारमा अनुसूची -४ बमोजिम मूल्याङ्कन गरी विस्तृत सम्भाव्यता अध्ययन गरिनेछ ।

७. योजना छनौटका आधारहरू: (१) उर्जा प्रयोग गरी सिंचाइको लागि पानी ताऱु पर्ने स्थानलाई मात्रै योजनामा समावेश गरिने छ ।

(२) गरिव र पिछडिएको क्षेत्रलाई प्राथमिकता दिइनेछ,

(३) योजना आर्थिक, सामाजिक र प्राविधिक दृष्टिकोणले उपयुक्त हुनुपर्नेछ,

(४) योजना माग गर्ने किसानहरूले योजना सञ्चालन भए पछि १ हिउदे बाली सहित कम्तीमा वार्षिक २ बाली लगाउने प्रतिबद्धता पनि जनाउनु पर्नेछ,

(५) ४ हेक्टर देखि १० हेक्टरमा खेती गर्न मिल्ने जमिन, जहाँ नजिक पानी रहेका ठाँउबाट सौर्य/विद्युतीय लिफ्ट गरी सिंचाइ हुने योजनाहरू मात्र कार्यान्वयनमा लगिनेछ,

R.

मा. दावा दोर्जे लामा
मन्त्री

(६) योजनाहरू छनौट गर्दा भौगोलिक सन्तुलनलाई पनि आधार बनाइनेछ ।

(७) बढी आर्थिक प्रतिफल हुने योजनाहरूलाई प्राथमिकता दिइनेछ,

(८) प्रति हेक्टर लागत रु ६ लाख भन्दा कम हुनुपर्नेछ ।

८. योजना छनौट र सम्झौता: (१) निर्देशनालयका प्राविधिकहरूले प्राप्त आवेदनहरूको प्रारम्भिक सूची तयार गरी प्रारम्भिक छनौट गर्नेछ ।

(२) सम्भाव्यता अध्ययनको आधारमा सम्मिलित प्राविधिकको सिफारिसमा निर्देशनालयले योजना स्वीकृत गर्नेछ। स्वीकृत भएका सिंचाई प्रणालीको निर्माण र सञ्चालन कार्य प्रचलित कानून बमोजिम उपभोक्तासँग अनुसूची -५ बमोजिम द्विपक्षीय सम्झौता गरी गराउनु पर्नेछ ।

९. भुक्तानी प्रक्रिया: (१) सिंचाई योजनाका उपभोक्ता समितिलाई रकम भुक्तानी गर्दा योजनाको प्रकृति अनुसार बढीमा ३ पटक सम्ममा नियमानुसार दुई प्रतिशत कन्टिन्जेन्सी कट्टा गरी भुक्तानी दिइनेछ। सो कन्टिन्जेन्सी रकम अनुगमन, बैठक, ईन्धन, विस्तृत परियोजना प्रतिवेदन लगायतमा खर्च गरिनेछ।

(२) एकैपटक भुक्तानी दिनुपर्ने अवस्थामा योजनाको कार्यसम्पन्न प्रतिवेदन तयार पारी उपभोक्ता समितिले पेश गरेको निवेदन र प्राविधिकबाट तयार गरिएको प्रतिवेदन सिफारिसका साथ निर्देशनालयमा पठाउनु पर्नेछ ।

(३) उपभोक्ता समितिले व्यहोर्ने पर्ने रकम अन्य कुनै/संघ संस्था/स्थानिय तह/निकायबाट आंशिक वा पुरै व्यवस्था गर्न सकिनेछ ।

परिच्छेद-३

उपभोक्ता समिति गठन, कार्यान्वयन र दायित्व

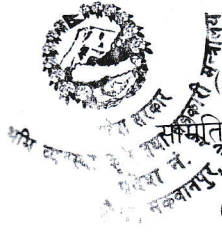
१०. उपभोक्ता समिति गठन, कार्यान्वयन र दायित्व: (१) योजनाको निर्माण कार्य उपभोक्ता समिति मार्फत कार्यान्वयन गरिनेछ ।

(२) योजनाको स्वीकृतिको जानकारी प्राप्त पश्चात् उपभोक्ताहरूको भेला गरी स्थानीय प्रतिनिधिको उपस्थितिमा उपभोक्ता समितिको गठन गर्नुपर्नेछ ।

(३) योजनाको लागि आवश्यक पर्ने जग्गा उपलब्ध गराउने दायित्व सम्बन्धित उपभोक्ता समितिको हुनेछ ।

२५.

मा. दावा दोर्जे
मन्त्री

(४) निर्माण सम्पन्न भए पश्चात् मर्मत संभारको जिम्मेवारी सम्बन्धित उपभोक्ता समितिले गर्ने हुनेछ ।

(५) उपभोक्ता समिति न्यूनतम एक तिहाई महिला सहित कमिन्तमा ७ देखि ११ सदस्य हुनुपर्नेछ ।

११. जनसहभागिता परिचालन: योजना निर्माणमा सम्बन्धित उपभोक्ता समितिले लागतको ५% श्रमदान वा रकम व्यहोर्नु पर्नेछ ।

१२. अनुगमन, मूल्याङ्कन र योजना हस्तान्तरण: (१) लिफ्ट सिँचाई योजनाको अनुगमन तथा मूल्याङ्कन मन्त्रालय, निर्देशनालय र ज्ञान केन्द्रहरुबाट गरिनेछ ।

(२) सम्भार गर्ने सम्पूर्ण जिम्मेवारी सम्बन्धित उपभोक्ताको हुनेछ ।

परिच्छेद -४

विविध

१३. प्रचलित कानून बमोजिम हुने: यस कार्यविधिमा व्यवस्था भएका विषयहरु यसै कार्यविधि र उल्लेख नभएका विषयहरु प्रचलित कानून बमोजिम हुनेछ ।

१४. संशोधन: यस कार्यविधिको कार्यान्वयनमा कुनै बाधा अड्चन परेमा मन्त्रालयले संशोधन गर्न सक्नेछ ।

१५. कारवाहीको व्यवस्था: साझेदारले अनुदान दुरुपयोग गरेको पाईएमा प्रचलित कानून बमोजिम कारवाही हुनेछ ।

२१.

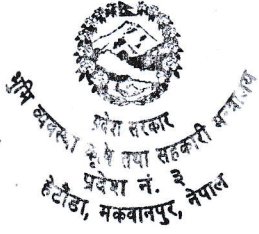
[Handwritten signature]

[Handwritten signature]

[Handwritten signature]

मा. दावा दोर्जे लामा
मन्त्री

[Handwritten signature]

अनुसूची -१
(दफा ५ को उपदफा (१) सँग सम्बन्धित)
प्रस्ताव आव्हानको सूचना
प्रथम पटक प्रकाशित मिति: २०७१ /

यस कृषि विकास निर्देशनालय, प्रदेश नं. ३, हेटौडाको आ.व. को स्वीकृत वार्षिक कार्यक्रम अनुसार सिंचित क्षेत्र विस्तारका लागि मागमा आधारित लिफ्ट सिंचाइ कार्यक्रम सञ्चालन कार्यविधि, २०७६ अनुसार लिफ्ट सिंचाइ कार्यक्रम निर्माण तथा सञ्चालन गर्न इच्छुक यस प्रदेशका कृषक, कृषक समुह, कृषि सहकारी संस्था, कृषि फार्म, कम्पनी, स्थानीय उपभोक्ता समितिले यो सूचना प्रकाशित भएको मितिले ३० औं दिनसम्ममा अनुसूची -२ बमोजिमको ढाँचामा कार्यालय समय भित्र आईपुग्ने गरी देहाय बमोजिमका कागजात सहित निवेदन साथ प्रस्ताव निर्देशनालय वा सम्बन्धित कृषि ज्ञान केन्द्रमा दर्ता गर्नुहुन आव्हान गरिन्छ । साथै रित नपुगेका वा म्याद नाघी प्राप्त हुन आएका प्रस्तावहरू छनौटका लागी समावेस हुन नसक्ने व्यहोरा समेत जानकारी गराईन्छ ।

तपशिल

- (१) रु - ११०.को हुलाक टिकट टाँस गरेको निवेदन,
- (२) आवेदकको नेपाली नागरिकताको प्रमाणित प्रतिलिपी र संस्थाको हकमा संस्था दर्ता तथा नविकरण गरेको प्रमाणपत्र,
- (३) संस्थाको बैठकको निर्णयको प्रतिलिपि,
- (४) संस्थाको हकमा स्थायी लेखा नम्बर (PAN) दर्ता नविकरण प्रमाणित प्रतिलिपि,
- (५) अनुसूची -२ अनुसारको आवेदन फाराम ।

पुनश्च: मागमा आधारित लिफ्ट सिंचाइ कार्यक्रम सञ्चालन कार्यविधि, २०७६ भूमि व्यवस्था, कृषि तथा सहकारी मन्त्रालय, प्रदेश नं. ३ को वेबसाईट www.molmac.p3.gov.np वा कृषि विकास निर्देशनालयको वेबसाईटबाट डाउनलोड गर्न सकिनेछ ।

र.प.

सा. दावा दोर्जे लामा
मन्त्री

अनुसूची -२
(दफा ५ को उपदफा (२) सँग सम्बन्धित)
लिफ्ट सिंचाई योजना सञ्चालन गर्नको लागि दिइने आवेदन फारम

१. उपभोक्ताको विवरण

संस्थाको नाम: दर्ता नं., दर्ता मिति दर्ता गरेको

संस्था: (सम्भव भए सम्म)

स्थायी ठेगाना: जिल्ला गा.पा./न.पा.

वडा नं. टोल:

२. व्यक्तिको नाम: सम्पर्क नं.

३. लाभान्वित कृषक परिवार संख्या:

४. सिंचाईको लागि पानीको श्रोत

(क) खोला वा नदी (ख) मुहान (ग) भूमिगत जल

५. योजनाबाट सिंचाई हुनसक्ने जग्गाको क्षेत्रफल

६. सिंचाई गरिने जग्गामा हाल गरिएका बालीहरू

७. सिंचाई योजनाको लागि जनसहभागिता जुट्न सक्ने वा नसक्ने

क) सक्ने ख) नसक्ने

८. जनसहभागिता जुट्न सक्ने भए प्रतिशतमा

९. सिंचाइबाट हुने फाइदा

(क) कृषि व्यवसायीकरण तर्फ उन्मुख क्षेत्रमा टेवा पुग्ने

(ख) निर्धारित पकेटहरूको उत्पादन कार्यक्रममा टेवा पुग्ने

(ग) बृहत उत्पादन क्षेत्रमा टेवा पुग्ने

माथि पेश गरिएको विवरणहरू ठीक साँचो छन् झुट्टा ठहरी कानुनी कारवाही भएमा सजाय भोग्न राजी छु / छौं । मलाई / हामीलाई लिफ्ट सिंचाई योजना उपलब्ध गराई दिनुहुन अनुरोध गर्दछु / गर्दछौं ।

निवेदकको सही

निवेदकको नाम

मिति:

मा. दावा दोर्जे लामा
मन्त्री

२५

अनुसूची - ३
(दफा ६ को उपदफा (२) सँग सम्बन्धित)

सिंचाई योजनाको विस्तृत योजना प्रतिवेदन तयार गर्नका लागि आवश्यक विषयसूची

TABLE OF CONTENTS

EXECUTIVE SUMMARY

SALIENT FEATURES

ACRONYMS

1	INTRODUCTION	
1.1	Background	
1.2	Objective and Scope of the Sub-project	
1.3	Approach and Methodology	
1.4	Methodology Adopted	
1.5	Sub-project Area	
1.6	Climate, Topography, and Soil	
2	TECHNICAL ASSESSMENT AND DESIGN	Error! Bookmark not defined.
2.1	Water Resources Assessment	
2.2	Crop Water Requirements	
2.3	Engineering System Design and Drawings	
3	AGRICULTURE PRODUCTION	
3.1	Agriculture	
3.2	Present Agriculture Practices	
3.3	Present Agriculture Inputs	
4	SOCIO - INSTITUTION AND ORGANIZATION	
4.1	Introduction	
4.2	Beneficiaries Demand for the Sub-Project	
4.3	Beneficiaries' ad-hoc management Committee	
4.4	Level of Cooperation / Enthusiasm among Beneficiaries	
4.5	Conflict and Management at Beneficiaries level	
4.6	Needs for Training	
5	SUB-PROJECT COST AND FINANCIAL ANALYSIS	
5.1	Analysis of Rates	
5.2	Details cost of constriction and its Abstract	
5.3	Cost Per Hectare	
5.4	Estimated Benefits	
5.5	Financial Analysis	
6	CONCLUSION AND RECOMMENDATIONS	
6.1	Conclusion	
6.2	Recommendations	

Appendices

Appendix A	: River Discharge
Appendix B	: Crop Water Requirement and Water Balance Computations
Appendix C	: Environmental Assessment
Appendix D	: Review of Agriculture Situation
Appendix E	: Design of Sub- project Component
Appendix F	: Rate Analysis
Appendix G	: Sub-Project Cost Estimate
Appendix H	: Economic Analysis
Appendix I	: Drawings

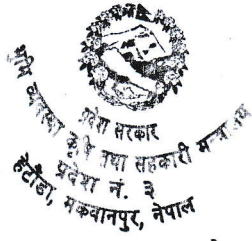
Rf.

[Signature]

[Signature]

[Signature]

मा. दावा दोर्जे लामा
मन्त्री

अनुसूची - ४

(दफा ६ को उपदफा (४) सँग सम्बन्धित)

लिफ्ट सिंचाई योजनाको छनौटका लागि मूल्याङ्कन सूचकहरू

आयोजनाको नाम:

ठेगाना:

सम्पर्क व्यक्ति

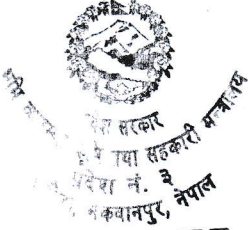
मोबाईल नं.

क्र.सं .	विवरण	अंक	कैफियत
१	सिंचाई क्षेत्रको बिस्तार (हेक्टर)	२५	प्रस्तावमा
१.१	४-६	१७	पेश गर्नु
१.२	६.१-८	२०	पर्ने
१.३	८.१-१०	२३	
१.४	१० हे भन्दा बढी	२५	
२	सिंचाईबाट लाभान्वित परिवार संख्या	१०	प्रस्तावमा
२.१	१ परिवार	७	पेश गर्नु
२.२	२ देखि ३ परिवार	८	पर्ने
२.३	४ परिवार वा सो भन्दा बढी	१०	
३	सिंचाई आयोजनाको लागि आवश्यक लागत	१०	
३.१	५ लाख भन्दा कम	१०	
३.२	५ देखि ७ लाख सम्म	९	
३.३	७ देखि ८ लाख	८	
३.४	८ लाख भन्दा बढी	७	
४	प्रस्तावकको आर्थिक क्षमता	२०	बैंक
४.१	कार्यविधिमा उल्लेख भए अनुसारको लगानी गर्नसक्ने क्षमता भएको	२०	Balance
४.२	कार्यविधिमा उल्लेख भए अनुसारको लगानी गर्नसक्ने सम्भावना देखिएको	१८	वा
४.३	कार्यविधिमा उल्लेख भए अनुसारको लगानी गर्नसक्ने सम्भावना न्यून देखिएको	१५	Letter of Bank intent
५	सिंचाईबाट हुने फाइदा	२०	
५.१	कृषि व्यवसायीकरण तर्फ उन्मुख क्षेत्रमा टेवा पुग्ने	१५	
५.२	निर्धारित पकेटहरूको उत्पादन कार्यक्रममा टेवा पुग्ने	१८	
५.३	बृहत उत्पादन क्षेत्रमा टेवा पुग्ने	२०	
६	आयोजनाको लागि जनसहभागिता	१५	प्रस्तावमा
६.१.	आवश्यकता अनुसार जनसहभागिता जुट्न सक्ने	१५	पेश गर्नु पर्ने

नोट: विस्तृत योजना प्रतिवेदनको लागि कम्तिमा ५० अंक प्राप्त गरेको हुनु पर्नेछ

२५

मा. दावा दोर्जे लामा
मन्त्री

अनुसूची -५

(दफा ८ को उपदफा (२) सँग सम्बन्धित)

लिफ्ट सिंचाई योजना सञ्चालन सम्बन्धि सम्झौतापत्र

चालु आ.व. मा लिफ्ट सिंचाई आयोजना सञ्चालनको लागि कृषि विकास निर्देशनालय र उपभोक्ता समिति बीच मा लिफ्ट सिंचाई योजना सञ्चालनको लागि आज मितिमा यो सम्झौता गरिएको छ।

सम्झौताका शर्तहरू:

१. यो सम्झौता मिति.....देखि प्रारम्भ भएको मानिनेछ ।
२. उपभोक्ता समितिले सम्झौता भएको मितिले १५ दिन भित्रमा निर्माण कार्य शुरु गर्नुपर्नेछ ।
३. यस लिफ्ट सिंचाई योजनाको निर्माण कार्य उपभोक्ताहरू आफैले गर्नुपर्नेछ ।
४. कार्यालयले इष्टिमेट अनुसारको कार्य गर्नको लागि रु.....रकम उपलब्ध गराउने छ ।
५. उपभोक्ता समितिले कार्यालयबाट प्रदान गरिएको बाहेक अन्य श्रोतबाट योजनाको लागि श्रोत जुटाएको अवस्थामा कार्यालयलाई जानकारी दिनुपर्नेछ ।
६. उपभोक्ता समितिले निर्माणको काम गर्दा कार्यालयबाट खटाइएका प्राविधिकले दिएको सुझाव तथा निर्देशन पालना गर्नु पर्नेछ ।
७. उपभोक्ता समितिले योजनाको निर्माण कार्य मिति.....भित्र गरि सक्नुपर्नेछ ।
८. उपभोक्ता समितिको लापरवाहीका कारण यो योजनाको निर्माण कार्य सम्पन्न नभइ हानी नोक्सानी हुन गएमा त्यसको सम्पूर्ण जिम्मेवारी उपभोक्ताको हुनेछ ।
९. यस योजनाको लागतको अन्तिम किस्ता निर्माण कार्य सम्पन्न भै प्राविधिकबाट अनुगमन गरी कार्य सम्पन्न प्रतिवेदन सहित अन्तिम विल पेश भएपछि चेकबाट उपभोक्ताको खातामा वा नीजले सिफारिस गरेको सूचीकृत आपूर्तिकर्ताको खातामा जम्मा हुने गरी भुक्तानी गरिनेछ ।
१०. योजना निर्माण कार्य सम्पन्न भै उपभोक्तालाई हस्तान्तरण भएपछि मर्मत संभार कार्यको जिम्मेवारी उपभोक्ताको हुनेछ ।
११. यो सम्झौतामा भएका कुरा यसै अनुसार र अन्य कुराहरू प्रचलित ऐन नियम अनुसार हुनेछ ।

.....
अध्यक्षप्रतिनिधी /
उपभोक्ता(नीजि फार्म/सहकारी/समूह/कृषक)
नाम:
संस्थाको छाप

.....
(कृषि ज्ञान केन्द्र/कृषि विकास निर्देशनालय)

साक्षी

मा. दावा दोर्जे लामा
सन्त्री